

Učni načrt

Izbirni predmet

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

HRVAŠČINA

Učni načrt

Izbirni predmet

PROGRAM OSNOVNOŠOLSKEGA IZOBRAŽEVANJA

HRVAŠČINA

Učni načrt za izbirni predmet

HRVAŠČINA

DELOVNA SKUPINA

dr. **Vesna Požgaj Hadži**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, predsednica

dr. **Mirjana Benjak**, Univerza na Reki, Filozofska fakulteta Pulj

dr. **Durda Stroglavec**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Olga Košorok, Osnovna šola Prežihovega Voranca, Ljubljana

Magdalena Svetina Terčon, Osnovna šola Miroslava Vilharja, Postojna

Strokovni recenzent dr. **Dragutin Rosandić**, Univerza v Zagrebu, Filozofska fakulteta

Izdala in založila **Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo**

Za ministrstvo dr. **Slavko Gaber**

Za zavod **Alojz Pluško**

Uredila **Zvonka Labernik**

Jezikovni pregled **Tine Logar**

Oblikovanje **Tanja Radež**

Prelom in tisk **Tiskarna Kočevski tisk d. d., Kočevje**

Prvi natis

Ljubljana, 2004

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1 : 811.163.42

UČNI načrt. Izbirni predmet : program osnovnošolskega
izobraževanja. Hrvaščina / [[pripravili] Vesna Požgaj Hadži ...
et al.]. – 1. natis. – Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo,
znanost in šport : Zavod RS za šolstvo, 2004

ISBN 961-234-345-4 (Zavod Republike Slovenije za šolstvo)
1. Požgaj-Hadži, Vesna
213889536

Sprejeto na 39. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje dne 14. 12. 2000.

K a z a l o

1 Opredelitev predmeta	5
2 Splošni cilji predmeta	6
3 Operativni cilji predmeta	7
3.1 Program za 7. razred	7
3.2 Program za 8. razred	11
3.3 Program za 9. razred	14
3.4 Didaktična priporočila za 7., 8. in 9. razred	16
3.5 Medpredmetne povezave za 7., 8. in 9. razred	17
3.6 Vsebine programa za 7., 8. in 9. razred	18
4 Temeljni in minimalni standardi znanja	19
4.1 Standardi znanja za 7. razred	19
4.2 Standardi znanja za 8. razred	20
4.3 Standardi znanja za 9. razred	21
5 Specialnodidaktična priporočila	22

Vertical line on the left side of the page.

Vertical line on the right side of the page.

1 OPREDELITEV PREDMETA

Hrvaščina ima v osnovni šoli status izbirnega predmeta; poučuje se tri leta, dve uri na teden, torej skupaj 204 ure. Učenec se lahko za predmet odloči v zadnjem triletju devetletne osnovne šole (7., 8. in 9. razred). Po letu ali dveh učenja hrvaškega jezika lahko izstopi iz programa, učiti pa se ga lahko začne tudi v 8. ali 9. razredu, če ima ustrezno predznanje.

Cilj izbirnega predmeta hrvaščina je učence usposobiti za razvijanje komunikacijske kompetence in performance. Učenci naj bi razvili sporazumevalno zmožnost v hrvaščini za različne namene, z različnimi temami in v različnih sporazumevalnih okoliščinah. Pouk ne vključuje/predpostavlja samo znanja o jeziku (slovnica, besedoslovje, pravorečje, pravopis, stilistika /praktična in literarna/, besediloslovje), ampak tudi znanje o svetu (sociolingvistična in strateška kompetenca). Ker se učenci v sporazumevalnem procesu znajdejo v različnih vlogah (kot poslušalci, bralci, govorci, pisci in prevajalci), je cilj izbirnega predmeta tudi razvijanje jezikovnih dejavnosti (poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje). Ker je učenje jezika tudi učenje kulture, je cilj pouka hrvaščine tudi spoznavanje hrvaške kulture in civilizacije (predvsem vedenjske kulture), kar pripomore k uspešnejši medkulturni komunikaciji in medkulturnemu razumevanju.

V metodološkem pristopu k oblikovanju načrta je upoštevan položaj hrvaščine kot sosednjega jezika, kar je eden pomembnejših razlogov za uvajanje hrvaščine kot izbirnega predmeta v osnovno šolo. Upoštevana je tudi sorodnost hrvaščine in slovenščine, kar ima pri pouku svoje prednosti (na primer lažje in hitrejše sporazumevanje) in pomanjkljivosti (na primer interferenčne napake); ustrezno zasnovan pouk hrvaščine lahko pripomore k boljšemu poznavanju materinščine, saj je za slovenske govorce hrvaščina najhitrejši vstop v širši slovanski svet. Večja uporabna vrednost hrvaščine v primerjavi z drugimi tujimi jeziki (predvsem na tistih slovenskih območjih, ki mejijo s Hrvaško) zahteva v sklopu analitično-sintetičnega in interdisciplinarnega metodološkega pristopa uporabo interkulturalizma kot globalnega koncepta vzgoje in izobraževanja ter komunikacijsko-kontrastivni pristop k jezikovnim, kulturnim in civilizacijskim vsebinam.

2 SPLOŠNI CILJI PREDMETA

Splošni cilji predmeta so:

- pridobiti spoznanja o hrvaškem jeziku kot sredstvu sporazumevanja in umetniškega izražanja;
- spoznati jezikovne značilnosti (posebnosti) hrvaškega jezika (iz genetskega, strukturnega zornega kota);
- pridobiti osnovno jezikovno znanje, jezikovno kulturo in sposobnosti za rabo hrvaščine v vseh sporazumevalnih položajih, vrstah besedila, funkcijskih in socialnih zvrsteh ter sporočilnih sredstvih;
- spoznati sistem hrvaškega knjižnega jezika na pravorečni, pravopisni, slovnični (glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski), besedoslovni in stilistični ravni;
- oblikovati stališča o različnih in sorodnih jezikih s primerjanjem zgradbe hrvaškega jezika z zgradbo slovenskega kot prvega jezika in tujih jezikov;
- učenca opremiti z znanjem, književno kulturo in informacijami o hrvaški kulturni dediščini za življenje z drugimi v strpnosti in različnostih oziroma za razumevanje lastnega in tujega položaja v večkulturni in večjezikovni skupnosti;
- z razvijanjem jezikovnih zmožnosti razvijati učenčevo samozavest pri rabi hrvaščine v vseh oblikah jezikovne dejavnosti;
- razvijati potrebo po jezikovnem sporazumevanju;
- omogočiti in razvijati doživljanje ter presojanje (vrednotenje) estetskih ravni jezika in književnosti;
- oblikovati zavest o prednostih življenja v večjezikovni/večkulturni skupnosti (jeziki in kulture v funkciji zblževanja posameznikov in narodov).

3 OPERATIVNI CILJI PREDMETA

3.1 PROGRAM ZA 7. RAZRED

7. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) Poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja z različnimi oblikami naravnih govornih vzorcev (eno-, dvo-, večgovorno), njihovo razumevanje in analizo • učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja s posebej oblikovanimi govornimi vzorci (gosta besedila, izštevanke, pregovori, verzi) • učenci usvajajo glasove hrvaškega jezika (globalne razlike v sistemih hrvaškega in slovenskega jezika, artikulacijsko podobni in različni glasovi ter tisti, ki jih slovenščina ne pozna) • učenci usvajajo hrvaški naglas (mesto naglasa, naglasne celote in dolžina) 	<ul style="list-style-type: none"> • naravni govorni vzorci • posebej oblikovani govorni vzorci • glasovi hrvaškega jezika • naglas
b) Govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci usvajajo kontaktna govorna dejanja (pozdravljanje, predstavljanje, zahvaljevanje, voščjenje, čestitanje, opravičevanje ipd.) 	<ul style="list-style-type: none"> • kontaktna govorna dejanja
c) Branje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo sposobnosti razumevanja krajših in preprostih avtentičnih besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (obvestilna in normativna vrsta besedila) ter njihovo analizo • učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja: branje na glas, tiho branje, izmenično branje, branje po vlogah, skupinsko branje, selektivno branje 	<ul style="list-style-type: none"> • obvestilna in normativna vrsta besedila • vrste branja

7. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
č) Pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> učenci razvijajo receptivno-reproduktivne in polproduktivne vrste pisanja (prepisovanje ključnih, tematskih, pravopisno ali slovnično zaznamovanih besed iz besedila; zamenjevanje besed, besednih zvez in oblik besed v besedilu; preoblikovanje in redukcija besed in stavkov; pisanje s pomočjo izhodiščnih besed, na primer voščilnic, opravičil, zahval, vabil ipd.; segmentiranje besedila, narek itn.) 	<ul style="list-style-type: none"> vrste pisanja
d) Prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> učenci razvijajo sposobnosti prevajanja besed, besednih zvez, stavkov (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila) 	<ul style="list-style-type: none"> prevajanje (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila)
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) Slovnica	
a) Uvod	
<p>Učenci spoznavajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> večfunkcijskost hrvaškega knjižnega jezika (funkcijske in socialne zvrsti) hrvaška narečja (štokavsko, kajkavsko, čakavsko) hrvaščino in slovenščino v kontrastu (na vseh jezikovnih ravneh) 	<ul style="list-style-type: none"> funkcijske in socialne zvrsti narečje jeziki v stiku
b) Glasoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> glasovni sistem hrvaškega jezika – razlike in podobnosti s slovenskim jezikom glasove, ki jih je težje usvojiti (<i>e, o, zlogotvorni r, v, l, lj, n, nj</i>) glasove <i>č, ć, dž, đ</i> alternacije <i>ije/je/e/i</i> glasovne premene (premene po zvonečnosti, sibilizacija, palatalizacija, prehod <i>l v o</i>, neobstojni <i>a</i>, jotacija, preglas itn.) naglasni sistem (mesto naglasa, naglašene in nenaglašene besede, dolžina) 	<ul style="list-style-type: none"> glasovni sistem glasovne premene naglasni sistem

7. razred	
CILJI	POJMI
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
c) Oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • pregibne in nepregibne besedne vrste • spol, število, sklon • sklone samostalnikov (rodilnik množine, dajalnik ednine in množine, tožilnik ednine, zvalnik, orodnik ednine) • primernik pridevnika • osebne zaimke (<i>ona</i> v dajalniku ednine) • glavne in vrstilne števnike • glagolske oblike (sedanjik, preteklik, dva prihodnjika) • sedanjik glagolov <i>moči</i> in <i>htjeti</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • besedne vrste • samostalnik • skloni • pridevnik • zaimek • števnik • glagolska oblika
č) Skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • besede v stavku, stavek, poved • združevanje besed v stavku (ujemanje, vezava, primik) • povedni, vprašalni, velelni stavki • slovnično zgradbo stavka (samostojni stavčni členi: osebek, povedek, predmet, prislovno določilo) • vrste povedi (prirede, podredne) • osnovna pravila stalnega besednega reda v stavku • besedilo (vrste besedil) 	<ul style="list-style-type: none"> • beseda, stavek, poved • besedilo
B) Besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • tematsko besedišče ob posameznih tematskih sklopih • skupno besedišče hrvaškega in slovenskega jezika ter razlikovalno besedišče • eno- in večpomenskost besed • prenesen pomen besed • polisemijo besed • sopomenke, protipomenke, enakozvočnice • funkcijsko razslojenost besedišča 	<ul style="list-style-type: none"> • tematsko besedišče • medbesedna razmerja

7. razred	
CILJI	POJMI
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
C) Pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> • izgovarjavo glasov (glasovnih sklopov) • izgovarjavo glasov, ki se v hrvaščini izgovarjajo drugače (na primer <i>e, o, l, v</i>) • izgovarjavo glasov, ki jih slovenščina ne pozna (<i>zlogotvorni r, đ, ć, lj, nj</i>) • besedni in stavčni naglas • izgovarjavo naglasnih celot 	<ul style="list-style-type: none"> • izgovarjava glasov • naglas
Č) Pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> • grafemski sistem hrvaškega jezika (razlike in podobnosti s slovenščino) • pisanje pravopisno zaznamovanih besed in besednih zvez • veliko in malo začetnico • pisanje <i>č, ć, dž, đ</i> • pisanje alternacij <i>ije/je/e/i</i> • ločila 	<ul style="list-style-type: none"> • grafemski sistem • velika in mala začetnica • ločila
D) Stilistika	
<ul style="list-style-type: none"> • stilistične značilnosti pogovornega jezika ter publicistične in literarne zvrsti • stilistične značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (kontaktna govorna dejanja ter obvestilna in normativna vrsta besedila) • stilemi, povezani z jezikovno snovjo 7. razreda 	<ul style="list-style-type: none"> • stilistične značilnosti socialnih in funkcijskih zvrsti • stilem

3.2 PROGRAM ZA 8. RAZRED

8. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) Poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo kulturo poslušanja/gledanja eno-, dvo- in večgovornih besedil (komunikativnih, obvestilnih, publicističnih in literarnoumetniških) ter njihovo analizo • učenci razvijajo posluš za govorni jezik ob naravnih in oblikovanih vzorcih • učenci razvijajo posluš za pesniški jezik (občutljivost za zvočnost verza) • učenci usvajajo hrvaško prozodijo (stavčna intonacija in logični naglas) 	<ul style="list-style-type: none"> • vrste besedil • naravni in oblikovani vzorci • prozodija
b) Govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci usvajajo neposredna govorna dejanja (prošnja, predlog, nasvet, zahvala, opomin ipd.) in ekspresivna govorna dejanja (izražanje veselja, radovednosti, začudenja/presenečenja, zadovoljstva, žalosti, vznemirjenosti, sreče ipd.) 	<ul style="list-style-type: none"> • neposredna in ekspresivna govorna dejanja
c) Branje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo sposobnosti sprejemanja in razumevanja besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (argumentativna vrsta besedila) • učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja: selektivno, ustvarjalno, kritično, vertikalno, hitro, počasno, branje s komentarjem, branje in zapisovanje opažanj 	<ul style="list-style-type: none"> • argumentativna vrsta besedila • vrste branja
d) Pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo produktivne vrste pisanja (pismo, brzojavka, oglas, nasvet, prošnja, sporočilo, zahvala, opisovanje, pripovedovanje, obnova) • učenci razvijajo slovnično-pravopisno pismenost z različnimi vrstami narekov: selektivni, s predvidevanjem napak, ustvarjalni, skladijski ipd. 	<ul style="list-style-type: none"> • vrste pisanja • narek

8. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
d) Prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> učenci razvijajo sposobnost prevajanja besednih zvez, stavkov in kratkih besedil (neposredna govorna dejanja in različne vrste pisnih besedil – argumentativna vrsta besedila) 	<ul style="list-style-type: none"> prevajanje (neposredna govorna dejanja in argumentativna vrsta besedila)
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) Slovnica	
a) Glasoslovje	
<p>Učenci spoznavajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> glasove, ki jih je težje usvojiti (<i>e, o, zlogotvorni r, v, l, lj, n, nj</i>) “kritična” mesta (glasovi <i>č, ć, dž, đ</i>, alternacije <i>ije/je/e/i</i>) izjeme glasovnih premen (na primer premen po zvonečnosti, sibilizacije, preglasa ipd.) naglasni sistem (razlikovalna vloga naglasa in dolžine, stavčni naglas in intonacija) 	<ul style="list-style-type: none"> glasovni sistem izjeme glasovnih premen naglasni sistem
b) Oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> vrstilne števnike predloge samostalnike z različnim številom in spolom v hrvaščini in slovenščini aorist glagola <i>biti</i> glagolske oblike (deležniki, deležja, pogojnik, velelnik) 	<ul style="list-style-type: none"> besedne vrste predlog aorist glagolske oblike
c) Skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> izjeme pri ujemanju v sklonu, spolu in številu slovnično zgradbo stavka (nesamostojna člena prilastek, pristavek) prirede povedi besedni red – primerjava med hrvaščino in slovenščino zgradbo besedila (slovnična in logična organizacija besedila, razčlemba besedila) besedilo (vrste besedil) 	<ul style="list-style-type: none"> stavčna zgradba besedni red besedilo

8. razred	
CILJI	POJMI
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
B) Besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • tematsko besedišče ob posameznih sklopih (tematska skupina besed, tematski grozdi ipd.) • sopomenke in protipomenke • enakozvočnost • funkcijsko in socialno razslojenost besedišča • frazeme • kolokvializme • komunikacijske stereotipe 	<ul style="list-style-type: none"> • tematsko besedišče • medbesedna razmerja • razslojenost besedišča • frazem • kolokvializem
C) Pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> • izgovarjavo glasov – napak • intonacijo (vprašalna, vzklična, trdilna, nikalna) • uresničevanje vrednot govorenega jezika (akustične vrednote) • izgovarjavo krajšav 	<ul style="list-style-type: none"> • intonacija • vrednote govorenega jezika
Č) Pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> • pisanje pravopisno zaznamovanih besed • rabo vejice v priredju • pisanje skupaj in narazen • pravopisna znamenja • krajšave 	<ul style="list-style-type: none"> • vejica • krajšave
D) Stilistika	
<ul style="list-style-type: none"> • stilistične značilnosti pogovornega jezika ter publicistične, literarne in poslovno-administrativne zvrsti • stilistične značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (neposredna in ekspresivna govorna dejanja ter argumentativna vrsta besedila) • stilemi, povezani z jezikovno snovjo 8. razreda 	<ul style="list-style-type: none"> • stilistične značilnosti socialnih in funkcijskih zvrsti • stilem

3.3 PROGRAM ZA 9. RAZRED

9. razred	
CILJI	POJMI
JEZIKOVNE DEJAVNOSTI	
a) Poslušanje/gledanje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo kulturo poslušanja (gledanja) eno, dvo- in večgovornih besedil (komunikativnih, obvestilnih, publicističnih in literarnoumetnostnih) ter njihovo analizo • učenci usvajajo vrednote govornega jezika 	<ul style="list-style-type: none"> • vrste besedil • vrednote govornega jezika
b) Govorjenje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci usvajajo prikazovalna govorna dejanja (poročilo, pojasnilo, dokaz, trditev, izjava, sporočilo ipd.) 	<ul style="list-style-type: none"> • prikazovalna govorna dejanja
c) Branje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo sposobnosti sprejemanja in razumevanja besedil iz različnih funkcijskih in socialnih zvrsti (pozivna in pripovedna vrsta besedila) • učenci razvijajo sposobnosti različnih vrst branja • učenci interpretativno berejo 	<ul style="list-style-type: none"> • pozivna in pripovedna vrsta besedila • vrste branja • interpretativno branje
č) Pisanje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo produktivne vrste pisanja (razprava, reportaža, potopis ipd.) • učenci pišejo "slovnični" narek 	<ul style="list-style-type: none"> • vrste pisanja
d) Prevajanje	
<ul style="list-style-type: none"> • učenci razvijajo sposobnosti prevajanja stavkov in krajših besedil (prikazovalna govorna dejanja in različne vrste pisnih besedil (pozivna in pripovedna vrsta besedila) 	<ul style="list-style-type: none"> • prevajanje (prikazovalna govorna dejanja ter pozivna in pripovedna vrsta besedila)
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
A) Slovnica	
a) Glasoslovje	
<p>Učenci spoznavajo in usvajajo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • glasove – napake v hrvaščini • "kritična" mesta (glasovi <i>č, ć, dž, đ</i>, alternacije <i>ije/je/e/ì</i>) • naglasni sistem (razlike med naglasnim sistemom in govorno prakso) 	<ul style="list-style-type: none"> • glasovni sistem • naglasni sistem

9. razred	
CILJI	POJMI
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
b) Oblikoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • oblikoslovne “posebnosti” (na primer predložni in nepredložni orodnik) • slovnično sopomenskost • glagolske oblike, ki jih slovenščina ne pozna (aorist, imperfekt, prihodnjik II, pogojnik II) 	<ul style="list-style-type: none"> • orodnik • glagolske oblike
c) Skladnja in besediloslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • podredje, • povedi brez veznika, • zapletenejše skladenjske rešitve, • ločila v stavku in besedilu, • “kritična” mesta stalnega besednega reda, • besedilo (vrste besedil) 	<ul style="list-style-type: none"> • podredje • ločilo
B) Besedoslovje	
<ul style="list-style-type: none"> • tematsko besedišče ob posameznih tematskih sklopih • medjezikovno hrvaško-slovensko enakozvočnost • funkcijsko in socialno razslojenost besedišča • lastna imena • slovarje hrvaškega jezika • razvoj hrvaškega jezika (očrt zgodovine hrvaškega jezika) 	<ul style="list-style-type: none"> • tematsko besedišče • enakozvočnost • lastno ime • slovar
C) Pravorečje	
<ul style="list-style-type: none"> • uresničevanje vrednot govornega jezika (vizualne vrednote) 	<ul style="list-style-type: none"> • vrednote govornega jezika
Č) Pravopis	
<ul style="list-style-type: none"> • pisanje pravopisno zaznamovanih besed • vejico v priredju in podredju • pisanje tujk • pisanje zloženek 	<ul style="list-style-type: none"> • vejica • tujka • zloženka

9. razred	
CILJI	POJMI
KOMUNIKACIJSKA KOMPETENCA	
D) Stilistika	
<ul style="list-style-type: none"> • stilistične značilnosti pogovornega jezika ter publicistične, literarne, administrativno-poslovne in znanstvene zvrsti • stilistične značilnosti različnih vrst govornih in pisnih besedil (prikazovalna govorna dejanja ter pozivna in pripovedna vrsta besedila) • stileme, povezane z jezikovno snovjo 9. razreda 	<ul style="list-style-type: none"> • stilistične značilnosti funkcijskih in socialnih zvrsti • vrste govornih in pisnih besedil • stilem

3.4 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA 7., 8. IN 9. RAZRED

Pri pouku hrvaščine se upoštevajo naslednja priporočila:

- pluralizem učnih metod in raznovrstnost oblik dela na vseh ravneh usvajanja snovi (raven prepoznavanja, ponavljanja, uporabe in preoblikovanja);
- utemeljenost na sodobnih didaktičnih sistemih (komunikacijsko-kontrastivni, problemsko-ustvarjalni, integracijsko-korelacijski, odprti in multimedijški);
- utemeljenost na komunikacijsko-kontrastivnem modelu pouka;
- uporaba tiskanih in elektronskih medijev (časopisi, revije, televizija, radio, računalniki, audio- in videokasete, gledališče);
- uporaba različnih vrst besedil (informativna, publicistična /mladinski tisk/, literarnoumetniška /pesmi, zgodbe, mladinska književnost/ in strip);
- uporaba učnih metod, ki vzpodbujajo in razvijajo učenčevo samostojno govorno in pisno ustvarjanje (simulacija/improvizacija različnih realnih/življenjskih komunikacijskih položajev, delo s predlogami, ustno poročanje in zapisovanje, gledanje/poslušanje radia, tv-oddaj in gledaliških predstav, računalniške jezikovne vaje, ustvarjalne igre, samostojno pisanje/sestavljanje komunikacijskih in besedil v različnih funkcijskih zvrsteh, kreativna uporaba jezika (scenske igre, scensko govorjenje, recitiranje, literarni poskusi idr.);
- zaradi omogočitve diferenciacije in individualizacije pouka ter decentralizacije komunikacije prevladujejo sodelovalno učenje (učenec–učitelj, učenec–učenec, učenec–starši), individualno delo, delo v parih in skupinsko delo;

- pri pouku jezikovnih dejavnosti se izvajajo vaje (ustne in pisne), ki so usmerjene k razvijanju tistih sposobnosti in znanj, ki so odločilni v komunikaciji (sposobnost logičnega mišljenja, zmožnosti izražanja lastnih pogledov in stališč ter poznavanje in uporaba pravil, ki se nanašajo na govorno sporazumevanje);
- pri jezikovnem pouku se izvajajo vaje, ki vključujejo glasoslovno, oblikoslovno in pomenoslovno polje;
- ura utrjevanja snovi se organizira kot samostojno delo učencev za analizo, sintezo, generalizacijo, klasifikacijo in primerjanje snovi (pri tem uporabljamo različne vrste vaj: od prepisovanja besedila, sestavljanja povedi ob pomoči izhodiščnih besed, odgovorov na vprašanja prek vaj preoblikovanja, derivacijskih vaj, vaj posnemanja, dopolnjevanja in pojasnjevanja do analitičnih, razvrščevalnih, programiranih, algoritemskih vaj, vaj s slovarjem, različnih vrst narekov itn.);
- na koncu vsakega leta izvedemo sistemsko ponovitev vse snovi iz jezikovnih dejavnosti in komunikacijske kompetence, na začetku 8. in 9. razreda pa ponovimo snov iz predhodnega razreda;
- preverjanje znanja se izvaja ustno ali pisno: pri ustnem preverjanju prideta v poštev frontalno ustno preverjanje in razvit odgovor, pri pisnem preverjanju pa uporabljamo različne postopke (analiza domačih nalog, izpolnjevanje anket, reševanje kontrolnih nalog in testov objektivnega tipa, uporaba delovnih listov, narek, spis ipd.);
- vrednotenje (ocenjevanje) se izvaja na temelju ustnih in pisnih odgovorov učencev, razen konkretnega znanja in sposobnosti pa se ocenjuje tudi učenčeva dejavnost pri urah.

3.5 MEDPREDMETNE POVEZAVE ZA 7., 8. IN 9. RAZRED

Pouk hrvaščine kot izbirnega predmeta ima svoja izhodišča v kontrastivni lingvistiki in teoriji jezikovnih stikov ter vzpostavlja razmerja z več predmeti. Ti so:

- slovenščina; med načrtom pouka hrvaščine in slovenščine se vzpostavi (predhodna in hkratna) korelacija na vsebinski, spoznavni in didaktični ravni;
- tuji jeziki;
- glasbena vzgoja;
- likovna vzgoja;
- zgodovina;
- geografija;
- drugi izbirni predmeti.

3.6 VSEBINE PROGRAMA ZA 7., 8. IN 9. RAZRED

Tematski sklopi so oblikovani po psiholoških, kulturnih in jezikovnih kriterijih. S predlogami tematskih sklopov in ustreznih besedil:

- se vzpostavljajo sporazumevalni položaji in primerne jezikovne dejavnosti, usklajene pa so z izborom slovnične, pravorečne, pravopisne, besedoslovne in stilistične snovi;
- se ponujajo odprte teme, ki se med sabo prepletajo in dopolnjujejo;
- zajemamo iz vsakdanjih življenjskih položajev in ponujamo različne kulturne vsebine;
- učenci bogatijo tematsko besedišče (od splošnega do specializiranega besedišča).

Pri izboru tem sta upoštevana naslednja kriterija:

1. psihološki, kognitivni in čustveni razvoj učencev; njihove jezikovne in jezikoslovne izkušnje, znanje ter refleksija; njihovi interesi, stopnja jezikovne kompetence in cilji vzgojno-izobraževalne dejavnosti;
2. vzpodbujanje jezikovne dejavnosti učencev in vzpostavljanje sporazumevanja v različnih govornih položajih.

Vrstni red in struktura tem
7. razred
<p>predstavljanje sebe in drugih (jaz, člani moje družine, moji sosede, moji prijatelji), ožje in širše okolje (moje stanovanje, hiša, ulica, mesto, kraj, pokrajina, država), prosti čas (šport, igre, izleti, počitnice, glasba, kino, gledališče, televizija, tiskani in elektronski mediji), kupovanje in prodajanje (vrste trgovin, kupovanje, cene, načini plačevanja, reklame, denar ipd.), jedi in pijače (restavracije, naročanje in plačevanje, jedilniki, recepti, zdrava/nezdrava hrana ipd.), javne službe (pošta, telefon, banka, carina, promet, policija, bolnišnica, prva pomoč ipd.);</p>
8. razred
<p>potovanje, delo (različni poklici in kvalifikacije, izobraževalni sistem, delovni čas, delovnik, delovno mesto ipd.), flora in favna (vrste, razprostranjenost rastlinskega in živalskega sveta, zaščita narave in živali), ekologija, tuji jeziki (hrvaščina v sklopu sorodnih in nesorodnih jezikov), srečanje s knjigami (moje najljubše knjige, knjige, iz katerih se učim, ipd.);</p>
9. razred
<p>življenje v večjezikovni in večkulturni skupnosti, življenje v demokratični družbi, izbrane aktualne družbene teme (kultura, znanost, šport, zabava, politika ipd.), hrvaški običaji in prazniki, zemljepisne, zgodovinske in kulturne značilnosti Hrvaške.</p>

4 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja opisujejo jezikovne dejavnosti in komunikacijsko kompetenco učencev, s katero dokazujejo, da so usvojili snov iz učnega načrta hrvaščine kot izbirnega predmeta v zadnjem triletju slovenske osnovne šole. Pri oblikovanju standardov znanja so upoštevane kognitivne sposobnosti učencev in individualne razlike med njimi, hierarhičen prikaz celotne snovi, sorodnost hrvaščine in slovenščine ter vsebinska korelacija in integracija, še posebej iz slovenskega in drugih tujih jezikov.

4.1 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA ZA 7. RAZRED

Učenci:

- omejeno razumejo in analizirajo naravne govorne vzorce;
- omejeno razumejo in analizirajo posebej oblikovane govorne vzorce;
- prepoznajo glavne razlike med slovenskim in hrvaškim glasovnim ter naglasnim sistemom;
- razumejo in uporabljajo osnovne vljudnostne obrazce (znajo predstaviti sebe in druge, se zahvaliti, opravičiti itn.);
- omejeno razumejo in analizirajo krajša obvestilna in normativna besedila;
- poznajo in uporabljajo različne vrste branja (na glas, tiho, v vlogah itn.);
- poznajo in uporabljajo različne vrste receptivno-reproduktivnega in polproduktivnega pisanja (prepisovanje ključnih besed, preoblikovanje ter reprodukcija besed in stavkov itn.);
- znajo prevesti posamezne besede, besedne zveze in stavke;
- razlikujejo in analizirajo različne funkcijske in socialne zvrsti;
- poznajo najosnovnejše značilnosti hrvaških narečij;
- poznajo najosnovnejše razlike med hrvaščino in slovenščino;
- poznajo značilnosti hrvaškega glasovnega in naglasnega sistema;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati hrvaške glasove;
- znajo najti mesto naglasa;
- poznajo najosnovnejše glasovne premene;
- analizirajo glasovne premene in jih primerjajo s slovenskimi;
- poznajo osnovne oblikoslovne značilnosti besednih vrst;
- poznajo osnovne oblikoslovne razlike med hrvaščino in slovenščino;
- znajo stopnjevati pridevnik;

- poznajo glavne in vrstilne števnike;
- poznajo in uporabljajo osnovne glagolske čase (sedanjik, preteklik, prihodnjik);
- poznajo razlike med hrvaškimi in slovenskimi glagolskimi oblikami;
- poznajo samostojne stavčne člene;
- uporabljajo glagolski naklon;
- poznajo osnovna pravila besednega reda;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 7. razred;
- razumejo medbesedna razmerja;
- analizirajo in vrednotijo medbesedna razmerja;
- poznajo in uporabljajo grafemski sistem;
- poznajo osnovna pravopisna pravila (velika in mala začetnica, ločila);
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 7. razred.

4.2 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA ZA 8. RAZRED

Učenci:

- razumejo in analizirajo naravne govorne vzorce;
- razumejo in analizirajo posebej oblikovane govorne vzorce;
- poznajo in uporabljajo stavčno intonacijo in logični naglas;
- razumejo in uporabljajo neposredna in ekspresivna govorna dejanja (zahvala, prošnja, izražanje veselja, radovednosti itn.);
- razumejo in analizirajo obvestilna, komunikativna, publicistična in literarnoumetniška besedila;
- poznajo in uporabljajo različne vrste branja (kritično, branje s komentarjem, branje in zapisovanje opažanj itn.);
- poznajo in uporabljajo različne vrste produktivnega pisanja (nasvet, prošnja, sporočilo itn.);
- znajo pisati po nareku;
- znajo prevesti posamezne besedne zveze, stavke in kratka besedila;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati glasove, ki jih je težje usvojiti;
- poznajo razlikovalno vlogo prozodijskih sredstev;
- poznajo izjeme glasovnih premen;
- poznajo oblikoslovne značilnosti besednih vrst;
- poznajo oblikoslovne razlike med hrvaščino in slovenščino;

- poznajo in uporabljajo aorist glagola *biti*;
- uporabljajo vrstilne števnike;
- poznajo razlike med hrvaščino in slovenščino v ujemanju samostalnika v spolu, sklonu in številu;
- poznajo razširjene glagolske oblike;
- poznajo nesamostojna stavčna člena;
- uporabljajo priredno zložene povedi;
- primerjajo hrvaški in slovenski besedni red;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 8. razred;
- analizirajo in vrednotijo medbesedna razmerja;
- poznajo in uporabljajo najosnovnejše frazeme;
- pravilno uporabljajo akustične vrednote govornega jezika;
- znajo izgovarjati in zapisovati krajšave;
- znajo uporabljati vejico v priredju;
- poznajo razlike pri rabi vejice v hrvaščini in slovenščini;
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 8. razred.

4.3 TEMELJNI IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA ZA 9. RAZRED

Učenci:

- analizirajo in uporabljajo prikazovalna govorna dejanja (pojasnilo, dokaz, trditev itn.);
- poznajo in uporabljajo stavčno intonacijo in logični naglas;
- analizirajo in vrednotijo obvestilna, komunikativna, publicistična in literarnoumetniška besedila;
- uporabljajo različne vrste branja;
- poznajo in uporabljajo interpretativno branje;
- uporabljajo in analizirajo različne vrste produktivnega pisanja (reportaža, razprava itn.);
- znajo pisati “slovnični” narek;
- znajo prevesti posamezne stavke in krajša besedila;
- znajo pravilno izgovarjati in pisati glasove – napake;
- poznajo razliko med naglasnim sistemom in govorno prakso;
- poznajo in uporabljajo oblikoslovne “posebnosti”;
- poznajo in uporabljajo nepredložni orodnik;

- znajo razlikovati slovnične sopomenke;
- poznajo in uporabljajo glagolske oblike, ki jih slovenščina ne pozna;
- stilistično vrednotijo rabo glagolskih oblik, ki jih slovenščina ne pozna;
- uporabljajo podredno zložene povedi;
- znajo pravilno uporabljati avtomatizirani besedni red;
- poznajo in uporabljajo tematsko besedišče, predvideno za 9. razred;
- poznajo in uporabljajo enakozvočnice;
- razumejo medjezikovno hrvaško-slovensko enakozvočnost;
- poznajo in uporabljajo ločila v skladenjski in neskladenjski rabi;
- poznajo in uporabljajo različne slovarje hrvaškega jezika;
- poznajo osnovne črte razvoja hrvaškega jezika;
- znajo uporabljati vejico v podredju;
- pravilno uporabljajo vizualne vrednote govornega jezika;
- znajo pravilno izgovarjati in zapisovati tujke;
- znajo pravilno zapisovati zloženske;
- analizirajo in stilistično vrednotijo funkcijske in socialne zvrsti, predvidene za 9. razred.

5 SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Da bi se navedeni cilji in naloge pouka hrvaščine v 7., 8. in 9. razredu osnovne šole uresničili, je treba še enkrat poudariti, da načrt temelji na komunikacijskem modelu, ki izhaja iz sodobnih teorij (komunikacijske, recepcijske in informacijske). V teoretični utemeljitvi komunikacijskega modela je posebna pozornost namenjena učencu kot subjektu v vzgojno-izobraževalnem procesu. Zato mora učitelj upoštevati doživljajsko-spoznavne zmožnosti učenca in njegove interese, kar se bo pokazalo in potrdilo v didaktični komunikaciji, ki bo afirmirala učenčevo subjektivnost in individualnost. Ker načrt temelji na komunikacijski teoriji, ki se povezuje z informacijsko in kognitivno teorijo ter teorijo jezikovne dejavnosti, so učna področja (njihov vrstni red, vsebinska in didaktična oblikovanost) usklajena s to skupno teoretsko-didaktično postavitvijo. Programske vsebine, oblikovane v tematske sklope, se opredeljujejo za načelo kontinuitete in načelo vertikalnega zaporedja.

Pouk hrvaščine temelji na komunikacijsko-kontrastivnem pristopu, v katerem so po eni strani na prvem mestu jezikovne dejavnosti (poslušanje/gledanje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje), po drugi strani pa se jezikoslovna snov opisuje v kontrastivnih tabelah, v katerih se tuji jezik (hrvaški) primerja s prvim jezikom (slovenskim). Jezikoslovna snov se v pouk

hrvaščine vključuje hierarhično in skladno z jezikovno, jezikoslovno zmožnostjo učencev, kognitivnimi sposobnostmi in komunikacijskimi potrebami. Pri pouku hrvaščine je posebna pozornost namenjena razlikam v sistemih dveh sorodnih jezikov na vseh jezikovnih ravneh, ker ravno navedene razlike povzročajo interferenčne napake. Napake, do katerih prihaja v stiku sorodnih jezikov, so intenzivnejše in globlje kot pri manj sorodnih jezikih; težko jih je popraviti in odpraviti, zato jim je treba pri pouku/učenju jezika posvetiti posebno pozornost – tako pri njihovem predvidevanju kot pri odpravljanju.

Doživljajsko-spoznavna motivacija ima pri pouku hrvaščine zelo pomembno vlogo – tako v sklopu pouka, ki se nanaša na jezikovne dejavnosti (motivacija učencev za poslušanje/gleданje, govorjenje, branje, pisanje, prevajanje), kot pri obravnavi slovnične, besedoslovne, pravopisne, pravorečne in stilistične snovi. Izbor motivacije in njeno izvajanje se povezuje s temo in vrsto besedila. Motivacijo lahko uresničimo z različnimi postopki (na primer z anketiranjem učencev, z ustvarjanjem problemske situacije/postavljanjem problemskega vprašanja, z dopolnjevanjem, izločitvijo in razvrščanjem različnih jezikovnih enot, z nalogami objektivnega tipa in s testi, likovnimi, glasbenimi in multimedijskimi predlogami, literarno-umetniškimi besedilom ipd.). Pri poglobljanju jezikovnih in literarnih interesov ima veliko vlogo učenčevo obiskovanje šolske knjižnice. Vsi motivacijski postopki so podrejeni vzpodbujanju razvijanja učenčeve individualne jezikovne sposobnosti kot predpostavke za dejavno sodelovanje v govornem, besedilnem in literarnem sporazumevanju.

Učni načrt hrvaščine temelji na komunikativnem pristopu, zato na prvo mesto postavlja jezikovne dejavnosti. Obvladanje te dejavnosti je skoraj nemogoče brez sistemskega in osmišljenega izvajanja vaj, produktivnega ponavljanja in utrjevanja snovi (pri čemer lahko učenci samostojno preverjajo napredovanje pri učenju /tabele napredovanja/). Ker ponavljanje in utrjevanje služita hkrati za preverjanje in vrednotenje rezultatov, predlagamo tudi izdelavo mape učenčevih uspehov (portfolio), ki učence vzpodbuja k samoocenjevanju in samorefleksiji. Z vajami razvijamo jezikovne navade.